

EEN FEEST OM TE BEZOEKEN

Wie bij Le Havre via de indrukwekkende, ruim twee kilometer lange Pont de Normandie de Seine oversteekt, kan nauwelijks vermoeden dat aan de overkant een wonderschoon middeleeuws havenstadje schuilgaat: Honfleur, de geboortegrond van Erik Satie en ooit een geliefde schilderlocatie van mannen als Gustave Courbet en Claude Monet. Waarom dat zo was, wordt tijdens een bezoek al snel duidelijk.

TEKST: ANDY ARNTS • BEELD: ANDY & SUSAN ARNTS

Honfleur

HONFLEUR RIJMT OP *BONHEUR*. MISSCHIEN IS HET GEEN eens toeval dat een sprankelende schrijver als Alphonse Allais juist hier vandaan kwam. Alles in Honfleur lijkt vreugde te verkondigen: de kleurrijke huizen rondom het Vieux Bassin, de feestelijke draaimolen op de place de l'Hôtel de Ville, de fleurige Jardin des Personnalités, de stenen katten op het dak van hôtel-restaurant Les Maisons de Léa, tegenover l'Église Sainte-Catherine ...

Ook andere dieren dragen bij aan dat merkwaardige geluksgevoel: zodra de schemering intreedt, trekken zeemeeuwen schaterlachend over de oude binnenstad alsof ze willen zeggen: 'Wat een fijne dag was dit. En morgen volgt er wéér een.' Diezelfde nocturne boodschap lijken ook de zwaluwen, die om dezelfde tijd rond de Sainte-Catherine scheren, te willen uitdragen.

Deze nu al tweemaal genoemde Sainte-Catherine is de grootste en oudste houten kerk van Frankrijk en staat symbool voor het maritieme karakter van Honfleur. Het godshuis werd in de 15e eeuw gebouwd door de plaatselijke scheepstimmerlui en dat is duidelijk te zien aan het booggewelf van de kerk, dat op de omgekeerde romp van een boot lijkt. Om het overslaan van brand door blik-

seminslag te voorkomen, staat de klokkentoren op ongeveer dertig meter van de kerk verwijderd. Binnen in de kerk valt de verering van Theresia van Lisieux op. Beelden, een niet te missen portretfoto en talrijke votiefgeschenken wijzen erop dat de 'rozenheilige' de *Honfleurais* niet alleen inspireert, maar kennelijk soms ook de helpende hand reikt.

Rijke maritieme geschiedenis

Het toeristische hart van Honfleur is het Vieux Bassin. Hier struinen jaarlijks drieënhalf miljoen toeristen over de Quai Sainte-Catharine, die wordt gedomineerd door een aaneenschakeling van restaurants die allemaal hetzelfde toeristenvoer serveren. Het verschil zit 'm in het model van de terraszitjes. Maar niemand die daar om maalt, want het Vieux Bassin is misschien wel de schilderachtigste haven van Frankrijk.

Tegenwoordig heeft het Vieux Bassin vooral een recreatieve functie, maar in vroeger dagen was dit het decor van een levendige handel tussen de Galliërs en de Engelsen. In de 16e eeuw was het tevens een militaire haven en het startpunt van veel ontdekkingsreizen. Zo ondernam zeevaarder Binot Paulmier de Gonneville

HET MUSÉE EUGÈNE BOUDIN HEEFT EEN FANTASTISCHE COLLECTIE SCHILDERKUNST VAN GROOTMEESTERS DIE IN DE 19E EEUW NAAR HONFLEUR TROKKEN

VIEUX BASSIN

in 1503 vanuit Honfleur een handelsreis naar Indië. Op de Atlantische Oceaan kwam hij echter in een zware storm terecht en raakte hij niet alleen uit koers, maar ook zijn richtingsgevoel kwijt. Toen hij uiteindelijk weer aan land kwam, meende hij zich op zes weken varen ten oosten van Kaap de Goede Hoop te bevinden. Het verhaal ging dan ook dat Gonneville Australië zou hebben ontdekt. Later bleek dat hij niet in Australië, maar in Brazilië was aanbeland en daar zes maanden van zijn 'Australische paradijs' had genoten.

Het verhaal van Gonneville zal ongetwijfeld staan opgetekend in de archieven van het Musée de la Marine dat zich eveneens aan het Vieux Bassin bevindt. Het kleine museum

EUGÈNE BOUDIN EN HET IMPRESSIONISME

Hoewel de in Honfleur geboren Eugène Boudin (1824-1898) uit een familie van zeevaarders stamt, weet hij al op jonge leeftijd dat hij een andere roeping heeft. Hij vestigt zich als lijstenmaker en schildert in zijn vrije tijd. In 1847 vertrekt hij naar Parijs om in het Louvre de oude meesters te bestuderen en te kopiëren. Drie jaar later keert hij terug naar zijn geliefde Normandië en begint daar, geheel tegen de conventies van zijn tijd in, in de open lucht te schilderen. Hij breekt met de romantische stijl

en ontwikkelt een geheel eigen werkwijze, waarin hij een veel lossere toets hanteert. Hij zegt daarover: 'Ik wil terug naar de natuur zoals die werkelijk is in al haar verscheidenheid en ongereptheid. Daarvoor houd ik vast aan de oorspronkelijke indruk (*l'impression primitive*). Langzaam komt er waardering voor Boudins kunstopvatting. Ook bij Claude Monet, die hij meeneemt naar de standen van Deauville en Trouville-sur-Mer om daar *en plein air* te schilderen. In 1868 opent Boudin het

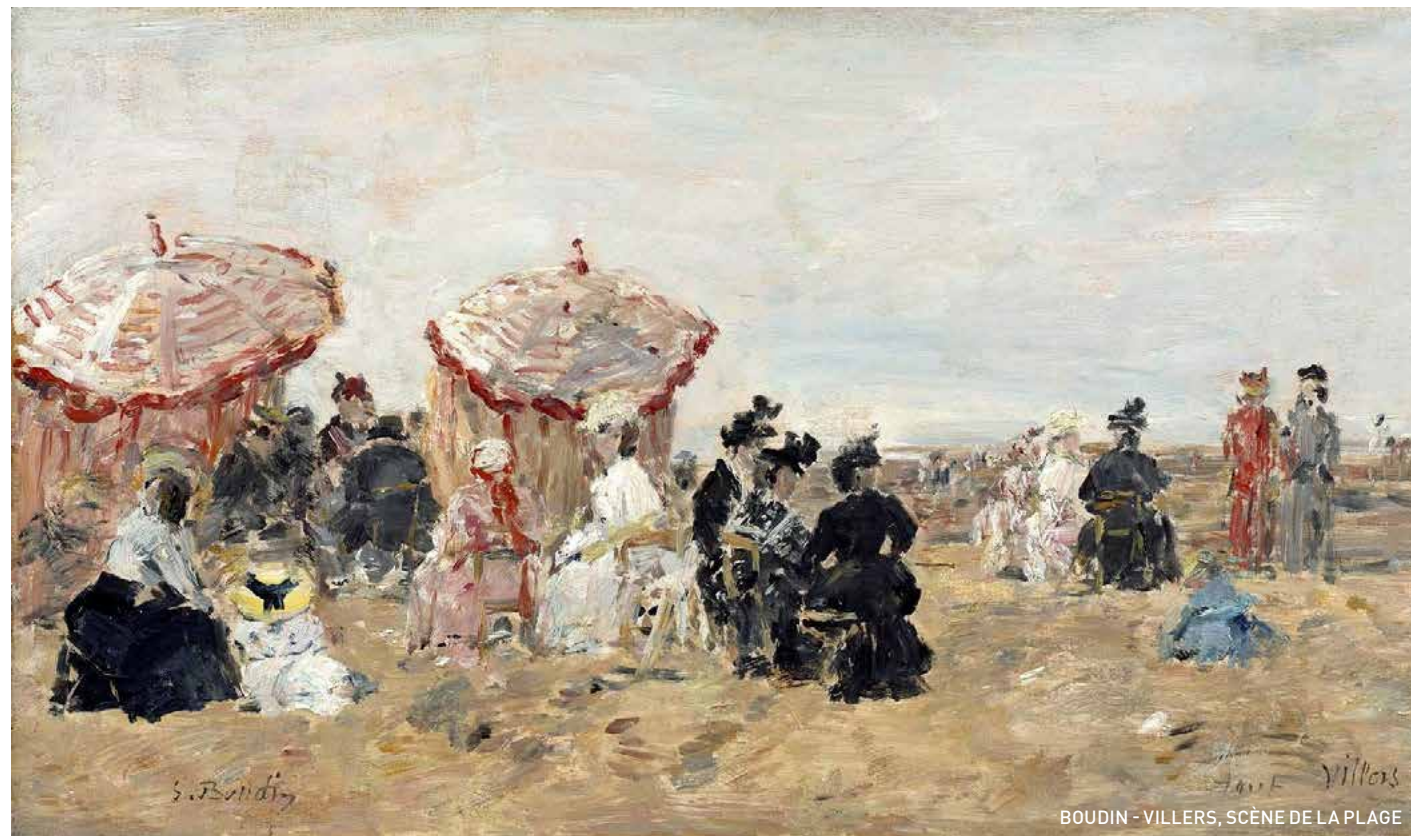
Musée Eugène Boudin en haalt daarvoor allerlei kunstenaars naar Honfleur. Naast Monet zijn ook Gustave Courbet en de Nederlander Johan Barthold Jongkind van de partij. Met hen discussieert Boudin over zijn artistieke ideeën, wat uiteindelijk leidt tot de oprichting van het kunstenaarsgezelschap Les rencontres de Saint-Simeon, waar de directe basis wordt gelegd voor een van de belangrijkste stromingen uit de kunstgeschiedenis: het impressionisme.

is ondergebracht in de voormalige Église Saint-Étienne, het oudste kerkje van Honfleur (14e en 15e eeuw), en herbergt een belangrijke collectie schilderijen, maquettes en modelschepen.

Allais, Satie en Boudin

Hoe gezellig en levendig de kaden rond het Vieux Bassin ook zijn, voor culinair vertier moeten we een paar straten verderop zijn. In de rue Haute bijvoorbeeld, waar de humoristische schrijver Alphonse Allais in 1854 het levenslicht zag in het pand waarin nu restaurant Le Champlain is gevestigd. Een gevleugelde uitspraak van de in Nederland minder bekende Allais luidt: 'Impossible de vous dire mon âge, il change tout le temps.'

BOUDIN - VILLIERS, SCÈNE DE LA PLAGE

Iets verder de straat in, tussen nummer 88 en de boulevard Charles V, staat het geboortehuis van een andere grote zoon van Honfleur: de componist Erik Satie. De woning waar hij in 1866 voor het eerst van zich liet horen, is in 1998 omgetoverd tot een curieus museum dat een muzikaal en visueel eerbetoon brengt aan de man die onsterfelijk werd door zijn *Gnossiennes* en zijn *Gymnopédies*. In dezelfde dromerige sfeer die deze werken kenmerkt, wordt de bezoeker rondgeleid langs het muzikale universum van Satie en een reeks bizarre objecten – zoals een gevleugelde peer – die zijn grenzeloze voorstellingsvermogen moeten uitbeelden.

Slechts twee straten van het Maison Satie verwijderd, in de rue de l'Homme de Bois, biedt het ruim opgezette Musée Eugène Boudin toegang tot een fantastische collectie pre-impressionistische schilderkunst van grootmeesters die in de 19e eeuw naar Honfleur en omgeving trokken. Naast topstukken van onder anderen Claude Monet, Gustave Courbet en Boudin zelf, vinden we er fauvistische werken van Raoul Dufy, Jean Dries en Othon Friesz.

Nuchter op pad

Hoe komt het toch dat niet alleen de grondleggers van het impressionisme, maar ook de dichter Charles Baudelaire en andere bekende Fransen de wijk naar Honfleur namen? Is het die prachtige kuststrook ten zuiden van het stadje – de Côte de Grâce – die doorloopt tot Trouville-sur-Mer en Deauville? Of de zo opvallend goed geconserveerde middel-eeuwse binnenstad met zijn kleurrijke vakwerkhuisen? Waarschijnlijk allebei. En laten we vooral de calvados niet vergeten. Een wandeling door het oude centrum voert langs veel etalages waarin deze populaire streekdrank wordt aangeprezen. Het meest in het oog springende calvados-verkooppunt bevindt zich op de place Sainte-Catherine, schuin

HEET PLATEAU DE GRÂCE BIEDT EEN MAGNIFIEK UITZICHT OVER DE PONT DE NORMANDIE, LE HAVRE, DE SEINEMONDING EN DE ATLANTISCHE OCEAAN

tegenover de hoofdingang van de kerk. In dit authentieke, met rode banieren opgefleurde vakwerkhuis, zijn bovendien allerlei soorten cider verkrijgbaar. Bij de ingang staat een groot wijnvat met daarop een uitgebreid flessenassortiment *à déguster*. Geen adres dus om een stadswandeling te beginnen, wél om te eindigen.

Een rondgang door het oude Honfleur duurt niet zo lang, want het centrum is maar klein. Begin bij voorkeur bij het Office du Tourisme aan de Quai Lepaulmier. Hier kunt u een plattegrondje halen en uw route bepalen. In de rue Brûlée en de straatjes daarachter zijn de middeleeuwen voelbaar, zeker in de hofjes en steegjes die zich soms ineens aan het oog openbaren. Dergelijke doorsteekjes zijn er ook tussen de rue Haute en de rue de l'Homme de Bois, maar die komt u vanzelf wel tegen als u het Musée Eugène Boudin bezoekt.

De rue de la République en de rue de Dauphin vertegenwoordigen het hedendaagse Honfleur dat, in tegenstelling tot veel andere historische plaatsen, geen hinderlijk contrast vormt met de antieke stadsdelen. Wellicht omdat de gemeente nog altijd oog heeft voor schoonheid. Een aardig voorbeeld daarvan is het fraai aangelegde beekje dat van de Église Saint-Leonard naar de Quai Lepaulmier achter het Office du Tourisme stroomt.

Bent u iemand van cijfers, tel dan tijdens de stadswandeling eens het aantal kunstgalerieën dat u onderweg passeert. Het zal u verbazen hoeveel dat er zijn. En vrijwel allemaal van hoog niveau.

Notre-Dame-de-Grâce

Heeft u alles gezien? Mooi, dan gaan we nu eerst een paar glaasjes cider en calvados proeven bij 'J'irai revoir ma Normandie', want zo heet dat middel-eeuwse drankpaleisje op de place Sainte-Catherine. De na afloop gekochte flessen laten we hier even staan, want we moeten

NOTRE-DAME-DE-GRÂCE

de stad nog vanuit de hoogte bekijken. We lopen daarvoor terug naar het Vieux Bassin, nemen de Quai de la Quarantaine, passeren het Hôtel de Ville en slaan daarna linksaf naar het reuzenrad.

Hoe fraai is Honfleur vanuit een reuzenrad! Hier, op deze stille hoogte waar we alleen de zeemeeuwen horen oefenen voor hun dagelijkse avondritueel, zien we haar plaats in het landschap: aan de voet van le Mont-Joli, waarachter zich het strand en de Côte de Grâce uitstrekken. Aan de andere kant de Pont de Normandie die als een potloodstreep door het landschap trekt, en ginds in de verte, dat moet Le Havre zijn.

Wat we zelfs vanaf hier niet kunnen zien zijn twee bezienswaardigheden die een paar dagen Honfleur compleet maken: de Jardin des Personnalités (zie kadertekst) en de Notre-Dame-de-Grâce. Als we dit fascinerende kerkje willen zien, zullen we met de auto de Mont-Joli op moeten, via de Charrière de Grâce. Deze met art nouveau-villa's gedecoreerde bosweg leidt eerst naar het Plateau de Grâce, dat een magni-

DRANKPALEISJE OP DE PLACE SAINTE-CATHERINE

fiek uitzicht biedt over de Pont de Normandie, het onmetelijke havengebied van Le Havre, de Seinemonding en de Atlantische Oceaan.

Geen wonder dat veel (pre-)impressionisten juist deze plek als schilderlocatie kozen. Claude Monet was hier al in 1864 om de vlakbij gelegen Notre-Dame-de-Grâce op doek te vereeuwigen, toen nog in realistische stijl. Aan de hand van dit werk kunnen we zien dat er in de tussenliggende 150 jaar niets veranderd is. Gelukkig maar, want de Notre-Dame-de-Grâce is een van de oudste heiligdommen in de omgeving. Bovendien is het sinds jaar en dag een bedevaartsoord voor zeelui die scheepsrampen overleefden en hier uit dankbaarheid een votiefgeschenk achterlieten.

Maar laten we een bezoek aan de Notre-Dame-de-Grâce voor morgen bewaren. Nu eerst snel dat doosje met calvados en cider ophalen.

JARDIN DES PERSONNALITÉS

FRANÇOISE SAGAN

In 2004 opende Honfleur dit prachtige park van 10 hectare op een voormalige kwelder langs de Seine. Keurig aangelegde wandelpaden, geflankeerd door grasvelden en bloembeddingen, leiden je door een soort

openluchtmuseum, gewijd aan beroemdheden die in Honfleur zijn geboren of er gewoond en gewerkt hebben. Hun bustes – ongeveer 20 in getal – staan in fraaie mini-parkjes, afgebakend met bootvormig haagjes. Het

ALBERT SOREL

ziet er allemaal heel origineel en verzorgd uit. Bovendien leer je zo nog eens wat over het verleden van *la petite cité maritime*. Alle grote geesten zijn vertegenwoordigd: Erik Satie, Claude Monet, Eugène Boudin, Charles Baudelaire, wiens moeder een huis in Honfleur bezat, en natuurlijk 'Australiëganger' Binot Paulmier de Gonneville. Sinds 2010 wordt ook schrijfster Françoise Sagan (1935–2004) met een borstbeeld geëerd. De plaquette ernaast vermeldt dat haar roman *Bonjour*

ZICHT OP HONFLEUR

tristesse in 1954 een *scandale mondial* veroorzaakte. Dan word je toch nieuwsgierig naar zo'n boek ...

Honfleur

PRATIQUE

VOOR ALGEMENE INFORMATIE:

Office du Tourisme de Honfleur
Quai Lepaulmier
www.ot-honfleur.fr

PARKEREN:

Parkeren in de binnenstad van Honfleur kost € 2,- per uur. Even buiten het centrum is echter een gratis parkeerplaats aan de rue Guillaume de Beaulieu.

AANBEVOLEN ADRESSEN:

Hôtel du Dauphin

Uitstekend tweesterrenhotel op een van de beste locaties van Honfleur. De kamers 14, 15, 19, 20, 24 en 25 kijken uit op de Sint Catherinakerk en – in de verte

– op de Pont de Normandie. Het hotel heeft geen lift en is dus niet geschikt voor mindervaliden.
10, place Pierre Berthelot
info@hoteldudauphin.com
www.hoteldudauphin.com

Hôtel restaurant Les Maisons de Léa

Op een paar meter van Hôtel du Dauphin. Eén ster meer, dus net even wat beter en duurder. Inclusief spa en een uitstekend restaurant. Fraai uitzicht op de Sint Catherinakerk.
Place Sainte-Catherine
contact@lesmaisonsdelea.com
www.lesmaisonsdelea.com

La Ferme Saint-Siméon

In deze voormalige herberg legden Monet, Courbet en Boudin de basis voor het impressionisme en zocht Baudelaire inspiratie voor zijn gedichten. Nu een luxueus vijfsterrenhotel met wellness-centrum. Al sinds 1964 aangesloten bij 'Relais & Châteaux', een exclusieve selectie van de beste hotels en gastronomische restaurants in

meer dan zestig landen.
20, rue Adolphe-Marais
simeon@relaischateaux.com
www.fermesaintsimeon.fr

Restaurant Au P'tit Mareyeur

Julie en Julien Domin weten in dit sfeervolle etablissement hoe zij hun gasten moeten laten terugkeren. Vriendelijke bediening en een voortreffelijke keuken, met als populaire uitschieter de bouillabaisse Honfleuraise. Absolute aanrader. Iets bovengemiddelde prijsklasse.

4, rue Haute
www.aupitmareyeur.fr

MUSEA:

Musée Eugène Boudin

Rue de l'Homme de Bois /
Place Erik Satie
Musee.eugeneboudin@wannadoo.fr
www.musees-honfleur.fr

Les maison Satie

67, boulevard Charles V
www.musees-honfleur.fr

